

1 **Följebrev Proposition 5:** 2 **Revidering av SFS syn på högskolans** 3 **omfattning, utbud, finansiering och** 4 **antagning**

5 **Inledning**

6 Under verksamhetsåren 17/18 och 18/19 har styrelsen arbetat med att utveckla
7 SFS principprogram och ställningstaganden, varav en revidering av SFS
8 principprogram antogs av SFS fullmäktige 2019. Bakgrunden till arbetet är att det
9 har identifierats att principprogrammet och ställningstagandena ibland står emot
10 varandra, att åsikterna ofta är olika konkreta och att texterna ibland är
11 osammanhängande. Därför valde styrelsen 18/19 att lägga fram ett
12 principprogram som är enhetligt för att komma till ordning med problemet.
13 Tanken var att övriga ställningstaganden skulle uppdateras vid senare tillfällen
14 för att lättare se till att de är i enlighet med principprogrammet som är det
15 överordnade dokumentet. Styrelsen 19/20 har tagit vid detta arbete och föreslår
16 revideringar på SFS ställningstaganden.

17 Nedan redogörs för de föreslagna förändringarna. Observera att endast större
18 förändringar och inte omformuleringar eller mindre tillägg omnämns. I bilaga
19 återfinns ställningstagandet SFS syn på högskolans omfattning, utbud,
20 finansiering och antagning där alla förändringar har färgmarkerats.

21 **Motiveringar till föreslagna ändringar**

22 **Övergripande**

- 23 • Ett nytt namn föreslås på ställningstagandet för att alla ställningstaganden
24 ska följa samma form.
- 25 • Dokumenthistoriken föreslås strykas på grund av att den ej är komplett och
26 att det inte finns med dokumenthistorik i Principprogrammet.
- 27 • Alla referenser har tagits bort då ställningstaganden ska vara renodlade
28 åsiktsdokument.
- 29 • Flera revideringar har gjorts för att skapa en större enhetlighet med SFS
30 andra ställningstaganden och principprogrammet.

- 31 ● Formuleringsförändringar av mindre betydelse har gjorts i dokumentet för
32 att förtydliga och höja läsbarheten.
- 33 ● Texten har bearbetats för att göra den mer tidlös genom att
34 nulägesbeskrivningar och tidsberoende fakta har tagits bort eller
35 omformulerats. SFS ställningstagande ska vara tidlöst och fungera
36 oberoende av hur omvärlden förändras.
- 37 ● Fotnoter har tagits bort i hela dokumentet för att förbättra läsbarheten.
38 Dessa har använts för att förtydliga termer som är mycket enkla att slå upp
39 eller istället kan förklaras löpande i texten.
- 40 ● Ordet högskolan har tagits bort och ersätts av antingen akademien,
41 lärosäten eller högre utbildning.

42 1. Inledning

- 43 ● Inledningen har skrivits om för att skapa en enhetlig inledning av alla
44 ställningstaganden.
- 45 ● Syftet har strukits och delar har inkorporerats i inledningen. Delar av
46 syftet var utdaterat eller irrelevant.
- 47 ● Begreppsstycket har strukits. Anledningen är att styrelsen ser att det är
48 lämpligare att hålla nere dokumentets storlek och istället definiera
49 relevanta begrepp löpande i texten där ett särskilt begrepp omnämns för
50 första gången.

51 2. Omfattning

- 52 ● SFS använder begreppet “utbildningsplatser” i huvuddelen av sina
53 dokument för att benämna hur många studenter som ska antas till en viss
54 utbildning. Det korrekta begreppet enligt Universitets- och högskolerådets
55 ordbok är dock “studieplats” men styrelsen har valt att behålla
56 utbildningsplats för att undvika sammanblandning med studenternas
57 fysiska arbetsplatser. Med anledning av detta har styrelsen valt att lägga
58 till en förtydligande mening rörande begreppet utbildningsplats.

59 2.1 Högre utbildnings kvantitet och kvalitet

- 60 ● Förtydligande om SFS hållning rörande kvalitet i förhållande till kvantitet
61 på en nationell nivå. I tidigare dokument stod andemeningen av följande tre
62 åsikter: “alla kvalificerade sökande ska ha tillgång till en utbildningsplats”,
63 “alla utbildning ska hålla hög kvalitet” och “resurser och kvalitet hänger till
64 viss del ihop”. Om det inte finns tillräckligt mycket resurser för att detta
65 ska vara en realitet faller dessa tre åsikter samman varav ett förtydligande
66 krävs att alla kvalificerade sökande ska ha en utbildningsplats så länge
67 kvaliteten på utbildningen kan upprätthållas.
- 68 ● Tredje stycket har omformulerats för att tydliggöra att kvantitet och
69 kvalitet i utbildning inte nödvändigtvis måste stå emot varandra.

- 70
- Förtydligat stycke fyra.

71 2.2 Akademinns särart och avgränsning

- 72
- I stycke två strukit meningen om yrkeshögskolan då det är ett direkt
- 73 faktapåstående.
- I stycke tre ändrat “student” till “individ” då vi pratar om människor i
- 74 allmänhet i inte uttryckligen om studenter inom högre utbildning.
- 75

76 3.1 Överblick över utbildningsutbudet

- 77
- Stycket har formulerats om för att ta bort sådana lydelse som är
- 78 tidsbundna och istället uttrycka det i åsikter som kan existera oberoende av
- 79 olika samhällsförändringar.

80 3.2 Mångfald i utbildningsutbudet

- 81
- Stycket har omformulerats för att skapa ett tydligare stycke och sådana
- 82 lydelse som styrelsen anser är alldeles för specifika har tagits bort.

83 3.3 Principer för vilka utbildningar som ges vart

- 84
- UKÄ som en särskild myndighet har tagits bort och istället är det skrivet
- 85 mer allmänt vad SFS anser ska göras men SFS pekar inte explicit ut vem
- 86 som ska göra det.
 - Tredje stycket rörande exempel på olika akademiska, studiesociala och

87 strukturella faktorer har tagits bort då innehållet till stor del återfinns i

88 tredje stycket under 4.1.

89

90 3.4 Finansiering av Massive Open Online Courses

- 91
- Rubriken har ändrats från “MOOCs och resurser” till “Finansiering av
- 92 Massive Open Online Courses” för att tydliggöra innehållet.
 - Styrelsen har strukit sådant innehåll som är tidsbundet.

93

94 4.1 Statlig styrning av utbildningens omfattning och utbud

- 95
- Första meningen har strukits då det inte är helt konsekvent med övriga
- 96 åsikter. Det är studenterna som avgör vad en användbar utbildning är för
- 97 dem utifrån vad de ämnar nyttja utbildningen till. Dock kan inte en student
- 98 avgöra detta utan kunskap om till exempel samhällets behov eller
- 99 arbetsgivarnas efterfrågan. Alltså kan inte en student ensamt avgöra om en
- 100 utbildning är användbar för studenten.
 - De olika rubrikerna rörande statlig styrning av utbildningens omfattning

101 och utbud har satts samman under en gemensam rubrik då det ger ett

102 bättre textflöde i och med att områdena är sammanflätade med varandra.

103

104 4.2 Lärosätenas styrning av utbildningens omfattning och 105 utbud

- 106 • De olika rubrikerna rörande lärosätets styrning av omfattning och utbud
107 och andra aktörers roll på lärosätetsnivå har satts samman under en
108 gemensam rubrik då det ger ett bättre textflöde i och med att områdena är
109 sammanflätade med varandra.

110 5. Resurstilldelning

- 111 • En beskrivande del rörande resurstilldelning har inkluderats som tidigare
112 återfanns i begreppsförklaringen.

113 5.1 Ersätt utbildningens verkliga kostnader

- 114 • Styrelsen vill ta bort ett större stycke som tidigare lagt grunden för SFS
115 åsikter om resursfördelning. Styrelsen har valt att lägga en längre
116 motivering rörande denna förändring eftersom styrelsen vill problematisera
117 de nuvarande åsikterna och varför de i praktiken har varit svåra att
118 efterleva i tidigare påverkansarbete.

119 Merparten av åsikterna som nu föreslås strykas kommer från en tid långt innan
120 arbetet med Styr och resursutredningen (STRUT) påbörjats. Åsikterna beskriver
121 att SFS önskar se ett resurstilldelningssystem med grundprincipen att
122 "utbildningen ska ersättas för dess faktiska kostnader". Problemet med denna
123 princip är att den vid närmare anblick är intetsägande om inte vidare tolkning
124 görs; en utbildning kommer alltid de-facto kosta lika mycket som den ersätts för.
125 Det som har varit tolkningen i praktiken är att alla utbildningar ska få den
126 ersättning som krävs för att hålla hög kvalitet. Denna princip är mer intressant
127 och en rimligare hållning då alternativet är att vissa utbildningar får omotiverat
128 höga ersättningar medan vissa tillåts hålla en låg kvalitet, något som SFS
129 rimligtvis är emot.

130 Det nuvarande stycket beskriver ett resurstilldelningssystem som utgår från
131 lärosätenas beräkning av vad utbildningar kostar, med andra ord: lärosätenas
132 bedömning av hur stor ersättning som krävs för att utbildningen ska hålla hög
133 kvalitet. Medan det är en fin tanke att alla lärosäten får allt de vill, så fungerar
134 inte det i praktiken eftersom det finns resursbegränsningar. Alla lärosäten
135 kommer rimligtvis alltid vilja ha så mycket pengar som möjligt för sin utbildning.
136 Resultatet av ett sådant resursfördelningssystem hade alltså varit att alla
137 lärosäten ska äska till staten som sedan fått göra en strategisk prioritering av
138 resursallokering. Detta går mot SFS åsikt i principprogrammet att
139 resurstilldelningssystem ska vara transparenta, alltså att alla har samma
140 information om varför ett lärosäte får den tilldelning den får.

141 I stycket som föreslås tas bort nämns bland annat att SFS vill se att ersättningen
142 för utbildningen ska baseras på valet av pedagogiska upplägg och olika
143 undervisningsmetoder och inte på prislappar. Medan detta kan vara ett rimligt
144 arbetssätt för resursfördelning på till exempel en institution på grund av den

145 relativa närhet och möjlighet till dialog mellan utbildningsutförare och
146 resursprioriterare, är det en mer orimlig tanke för ett nationellt
147 resursfördelningssystem. Det resonemanget följer också samma logik som tidigare
148 – att alla lärosäten äskar medel och att staten godtyckligt får styra mellan dem.

149 Allt detta aktualiseras i frågan om SFS åsikter rörande STRUT som hittas i SFS
150 remissvar. SFS starkaste och eventuellt viktigaste åsikt om resurstilldelning, att
151 det ska vara deltagandebaserat och inte prestationsbaserat, är klart och tydligt
152 med i svaret och ska stå kvar menar styrelsen. Det som inte är med i remissvaret
153 är det som styrelsen nu föreslår ska tas bort. På grund av resonemangen ovan var
154 det svårt att hålla fast vid de åsikter som uttrycks i ställningstagandet och istället
155 behövdes bredare tolkningar göras. Exempelvis förespråkar SFS fortfarande ett
156 prislappssystem i remissvaret, om än ett modifierat sådant. SFS har, i styrelsens
157 mening, gjort den korrekta bedömning att frångå de detaljerade åsikterna och
158 istället utgå från mer principiella hållningar och tolkningar. Styrelsen vill nu
159 korrigera texten i ställningstagandet så att åsikterna blir tydligare och mer
160 realistiska och inte är öppna för tolkningar som riskerar att gå emot andra åsikter
161 högre upp i åsiktshierarkin.

162 5.2 Ett hållbart och långsiktigt resurstilldelningssystem

- 163 • Delar av texten har formulerats om för att ta bort sådant som gör den
164 tidsbunden samt för att göra texten mer lättförståelig.

165 6. Tillträde till högre utbildning

- 166 • Hänvisningen till SFS ställningstagande: En öppen och jämlik högskola för
167 alla har tagits.

168 6.1 Behörighet till högre utbildning

- 169 • Texten har flyttats om för att skapa ett bättre textflöde. En del som
170 förklarar grundläggande behörighet har lagts till då den delen tagits bort i
171 nulägesbeskrivningen.

172 6.1 Urval till högre utbildning

- 173 • Underrubrikerna har tagits bort och texten har sammanfogats under
174 huvudrubriken för att skapa ett bättre textflöde.
- 175 • En mening som förklarar urvalssystemet har lagts till då den delen tagits
176 bort från nulägesbeskrivningen.
- 177 • Meningen om att högskoleprovet ska användas av individer som är i behov
178 av en andra chans har strukits.
- 179 • Delar av sista stycket har strukits då de utgör upprepningar och andra
180 delar har integrerats i ovanstående stycken för att skapa ett bättre
181 textflöde.

182

183 **Proposition 5:**
184 **Revidering av SFS syn på högskolans**
185 **omfattning, utbud, finansiering och**
186 **antagning**

187 Förslag till beslut

188 Styrelsen föreslår fullmäktige

189 att anta dokumentet "SFS ställningstagande: Högre utbildnings omfattning,

190 utbud, finansiering och antagning" i sin helhet.

**SFS ställningstagande:
Högre utbildnings
omfattning, utbud,
finansiering och antagning**

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Omfattning	1
2.1 Högre utbildnings kvantitet och kvalitet	1
2.2 Akademinns särart och avgränsning.....	2
3. Utbud.....	2
3.1 Överblick över utbildningsutbudet.....	2
3.2 Mångfald i utbildningsutbudet.....	3
3.3 Principer för vilka utbildningar som ges var	3
3.4 Finansiering av Massive Open Online Courses	3
4. Styrning av utbildningens omfattning och utbud	3
4.1 Statlig styrning av utbildningens omfattning och utbud.....	4
4.2 Lärosätenas styrning av utbildningens omfattning och utbud	4
5. Resurstilldelning	5
5.1 Ersätt utbildningens verkliga kostnader	5
5.2 Ett hållbart och långsiktigt resurstilldelningssystem	5
6. Tillträde till högre utbildning	6
6.1 Behörighet till högre utbildning	6
6.2 Urval till högre utbildning.....	7

1. Inledning

2 Detta ställningstagande är ett åsiktsdokument underordnat Sveriges förenade
3 studentkårers (SFS) principprogram vars syfte är att tydliggöra SFS åsikter i specifika
4 frågor. Ställningstagandet ska vara vägledande för SFS förtroendevalda och kansli. SFS
5 ställningstagande: högre utbildnings omfattning, utbud, finansiering och antagning
6 redovisar SFS åsikter kring den högre utbildningens dimensionering, vilket innefattar
7 utbildningens omfattning och utbud, samt hur dimensioneringen styrs och finansieras.
8 Dokumentet innehåller också SFS åsikter rörande tillträde till högre utbildning. Med
9 student avses i dokumentet studenter inom utbildning på grund- och avancerad nivå samt
10 forskarutbildning, om inget annat anges.

11 2. Omfattning

12 Det här avsnittet behandlar omfattningen av högre utbildning vilket innefattar hur stort
13 det totala antalet utbildningsplatser är. I dokumentet används utbildningsplats som
14 synonym för den officiella beteckningen "studieplats" för att beskriva hur många studenter
15 som ska antas till en utbildning. Avsnittet beskriver också gränserna mellan högre
16 utbildning och andra utbildningsformer.

17 2.1 Högre utbildnings kvantitet och kvalitet

18 SFS anser att antalet utbildningsplatser inom högre utbildning ska styras så att alla
19 sökande som är kvalificerade kan få plats att studera. Det innebär att det totala antalet
20 utbildningsplatser för alla utbildningar ska motsvara antalet kvalificerade sökande, såvida
21 utbildningarna håller hög kvalitet. Alla ska alltså kunna få en utbildningsplats, men inte
22 garanterat på förstahandsvalet.

23 För att kunna nå den målsättningen krävs en långsiktig planering på både nationell nivå
24 och på lärosätetsnivå, som lever upp till den höga grad av frihet som SFS anser att
25 akademin måste ha. Det krävs en flexibilitet i anslagen till högre utbildning eftersom
26 utbildningsplatser inom olika utbildningar kostar olika mycket. Det totala antalet
27 utbildningsplatser ska inte bli färre bara för att fler studenter väljer en utbildning som
28 kostar mer. SFS anser att absoluta kvantitativa mål, som att ett visst antal
29 utbildningsplatser ska finnas, eller proportionerliga mål, som att en viss andel av
30 befolkningen ska studera, inte ska vara styrande för utbudet av högre utbildning. Istället
31 bör utbildningsanslaget kontinuerligt justeras för att så väl som möjligt möta den totala
32 efterfrågan från de som söker sig till högre utbildning.

33 SFS anser att all utbildning ska hålla hög kvalitet. Det finns inte nödvändigtvis en
34 motsättning mellan många platser och hög kvalitet på en utbildning. Ett högt antal platser
35 inom en utbildning kan ge större mångfald och därmed fler perspektiv för att diskutera
36 utbildningens innehåll och frågeställningar vilket är positivt ur en kvalitetssynpunkt.

37 Utbytet mellan grundutbildning och forskning, så kallad forskningsanknytning, är centralt
38 inom akademin och för utbildningskvaliteten. SFS anser att ett lärosäte inte ska kunna

39 utöka antalet utbildningsplatser inom en efterfrågad utbildning om god
40 forskningsanknytning inte kan garanteras. Det är därför viktigt att miljöer med stark
41 efterfrågan på utbildning får tillräckliga forskningsanslag för att inte obalans ska uppstå
42 mellan utbildning och forskning och därmed riskera att försämra utbildningskvaliteten.

43 **2.2 Akademinns särart och avgränsning**

44 Värdet av en utbildning ligger i utbildningens användbarhet för individen. En del
45 utbildningar blir mer användbara genom att vara akademiska, medan andra inte blir det.
46 En akademisk utbildning särskiljer sig från andra eftergymnasiala utbildningar genom att
47 en akademisk utbildning ger kunskaper, färdigheter eller förmågor som enbart vilar på
48 vetenskaplig eller konstnärlig grund och beprövad erfarenhet, och som utvecklas i en nära
49 relation med forskning. En högre utbildning har också alltid en bildande funktion utöver
50 den utbildande, och inbegriper alltid generiska kunskaper utöver de ämnesspecifika.
51 Akademin är unik eftersom den ger samhället en långsiktig och fri kunskapsförsörjning.

52 En utbildning kan vara icke-akademisk av två skäl: för att den inte är avsedd att vara det,
53 eller för att den inte genomförs på ett sätt som gör den akademisk. Till de utbildningar som
54 inte är avsedda att vara akademiska hör till exempel basår och andra förberedande
55 utbildningar som ger särskild behörighet. De är placerade vid lärosäten eftersom de
56 utbildningarna gynnas av att arrangeras i samma miljö som högre utbildning. Dessa
57 utbildningar bör inte räknas in i utbildningsbudgeten men gärna bedrivs i samverkan
58 med den akademiska utbildningen.

59 Om en utbildning inte genomförs på ett sätt som gör att den har akademiska kvaliteter, ska
60 den antingen förändras eller lyftas ur högskolan. Lärosätena och staten ska noga avväga
61 om en utbildning har ett akademiskt värde eller om den bör bedrivs inom en annan
62 utbildningsform, till exempel yrkeshögskolan eller folkbildningen. På samma sätt bör
63 utbildningar inom andra utbildningsformer vars användbarhet skulle öka om de tillfördes
64 akademiska kvaliteter flyttas till akademien.

65 Inom samma ämnesområde kan det finnas både akademiska och icke-akademiska
66 utbildningar. Det är positivt att individer kan välja olika typer av utbildningsformer inom
67 ett visst ämnesområde. På så sätt förtydligas att olika typer av utbildningar (akademiska
68 och icke-akademiska) kan vara användbara för olika individer, eftersom användbarheten
69 utgår från individens behov.

70 **3. Utbud**

71 Det här avsnittet behandlar utbudet inom högre utbildning vilket innefattar vilka olika
72 typer av utbildningar och vilka ämnesområden den högre utbildningen ska delas in i.

73 **3.1 Överblick över utbildningsutbudet**

74 Det är viktigt med en god överblick över det nationella utbildningsutbudet för att kunna
75 bedöma om det behövs förändringar av utbudet. SFS anser att en myndighet ska ha i
76 uppdrag att skapa system för överblick över utbildningsutbudet. Lärosäten ska kunna

77 använda överblicken för att ta hänsyn till sitt nationella sammanhang när de
78 dimensionerar sina utbildningar. SFS anser även att det ska finnas en nationell databas för
79 de kurser som anordnas inom ramen för forskarutbildningen vid Sveriges lärosäten.

80 **3.2 Mångfald i utbildningsutbudet**

81 Det är av stort värde att det finns ett brett utbud av utbildning. Det ska finnas en variation
82 av såväl ämnesområden som former av utbildning, bland annat programutbildningar och
83 fristående kurser. En utbildning kan ha olika syften för olika studenter, till exempel
84 kvalifikation för ett arbete eller uppdrag, vidareutbildning eller utbildning till följd av
85 intresse. I den akademiska miljön ska det finnas möjlighet till utbyte mellan studenter som
86 läser olika typer av utbildningar med olika syften.

87 **3.3 Principer för vilka utbildningar som ges var**

88 Det är viktigt att lärosäten kan vara självstyrande i vilka utbildningar de väljer att ge.
89 Därför är det också viktigt att lärosätet tar ansvar för att de utbildningar som ges är
90 användbara och relevanta för studenten utifrån studentens situation och intressen.

91 För att alla människor ska ha möjlighet till ett fritt utbildningsval är varje utbildnings
92 geografiska spridning viktigt. SFS anser därför att det ska finnas ett varierat
93 utbildningsutbud över hela landet. Medan lärosätenas samarbete och samverkan är viktig
94 för att uppnå en god regional tillgång av utbildningar har staten en central roll i att styra
95 lärosätena för att uppnå detta. Denna styrning måste utgå från studenternas efterfrågan
96 och förutsättningarna för att uppnå hög kvalitet i utbildningen. En analys över
97 studenternas efterfrågan ska spela en central roll när lärosäten erfordras examenstillstånd.
98 En sådan analys ska även omfatta förutsättningarna för effektivitet och kvalitet i
99 utbildningen.

100 **3.4 Finansiering av Massive Open Online Courses**

101 SFS ser att Massive Open Online Courses (MOOC:s) har en potential att driva den
102 pedagogiska utvecklingen framåt, men att det inte är berättigat att ta pengar från de
103 formella utbildningarna för att bedriva ett sådant utvecklingsarbete. Därför anser SFS att
104 lärosäten inte ska få finansiera MOOC:s genom att ta pengar från utbildningsanslagen.
105 SFS anser att det behövs en nationell strategi för att skapa en samsyn av hur MOOC:s ska
106 utvecklas och finansieras.

107 **4. Styrning av utbildningens omfattning** 108 **och utbud**

109 Det här avsnittet behandlar styrning av utbildningens omfattning och utbud. Styrning kan
110 ske genom direkta beslut, genom utformning av regler och andra system, och genom
111 ekonomi.

112 **4.1 Statlig styrning av utbildningens omfattning och** 113 **utbud**

114 SFS anser att studenternas efterfrågan ska vara den viktigaste faktorn när omfattningen
115 av svensk högre utbildning styrs. Det gäller både styrningen av den totala omfattningen av
116 den högre utbildningen och omfattningen av enskilda utbildningar. Det är statens ansvar
117 att möjliggöra för lärosätena att kunna anpassa sitt utbildningsutbud efter studenternas
118 efterfrågan. Staten måste undersöka hur stor efterfrågan på högre utbildning är, och ta
119 hänsyn till hur dagens utbildningsutbud påverkar efterfrågan. Lärosätena måste i sin tur
120 ta hänsyn till efterfrågan när de startar utbildningar och dimensionerar dem.

121 Staten ska finansiera högre utbildning så att den kan komma alla till del på lika villkor.
122 Staten ska kunna ställa krav på utbildningen och styra utbildningens omfattning och
123 utbud på en övergripande, nationell nivå. Styrningen ska göras öppet, i dialog med
124 departement och lärosäten och med uttalade syften. Studentinflytandet måste ges insyn i
125 alla forum där lärosäten styrs, till exempel myndighetsdialoger. Styrning av utbildningens
126 omfattning och utbud ska ske genom regelverk och ekonomiska ramar för att skapa
127 förutsägbarhet för lärosäten och studenter. Styrningen måste vara långsiktig så att
128 lärosätena har goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

129 Statens styrning av lärosätenas utbud ska enbart ske genom utökade provningar av
130 examensrätter. Provningsen ska inte bara utgå från akademiska faktorer, utan även
131 bedömningar av utbildningens strukturella och studiesociala förutsättningar. Det innebär
132 till exempel att den akademiska miljöns kompetens och resurser, samhällets
133 kompetensbehov, tillgång till obligatoriska praktikplatser och studentens studiemiljö och
134 kommunikationer ska tas hänsyn till för att få examensrätt för ett nytt utbildningsområde.

135 **4.2 Lärosätenas styrning av utbildningens** 136 **omfattning och utbud**

137 Lärosätena ska erbjuda den utbildning studenterna efterfrågar så länge utbildningen lever
138 upp till kriterier för akademisk utbildning. Lärosätena har ansvaret för att de utbildningar
139 de ger är akademiskt relevanta och håller hög kvalitet. För att å ena sidan kunna skapa
140 goda förutsättningar för att institutioner och studenter ska kunna planera framtiden, och å
141 andra sidan kunna erbjuda studenterna relevanta utbildningsalternativ, ska lärosätet
142 löpande och med god förankring utveckla och ompröva sitt utbildningsutbud. På så sätt
143 eftersträvas en balans mellan långsiktighet och förnyelse.

144 SFS anser att det är lärosätenas skyldighet att säkerställa studentinflytande i lärosätets
145 dimensionering och utbud samt ansvar att diskutera dimensioneringsfrågor med en
146 mångfald av aktörer i samhället. Det kan bland annat vara med ideella organisationer,
147 näringsliv och offentlig sektor. Med bred samverkan avgör lärosätena vad som hör till
148 högre utbildning och vad som lämnas till andra utbildningsformer. Det formella beslutet
149 om lärosätets dimensionering och utbud ska alltid fattas av lärosätet självt för att inte
150 riskera att hota akademins oberoende, frihet och vetenskapliga eller konstnärliga grund.

151 Lärosäten ska vara mycket försiktiga om de använder prognoser över samhällets eller
152 särskilda aktörers behov som underlag för sin dimensionering. Sådana prognoser ska bara

153 användas för de utbildningar där behovet av kompetens har visat sig vara mycket lätt att
154 förutsäga.

155 **5. Resurstilldelning**

156 Det här avsnittet behandlar resurstilldelning vilket innefattar hur dimensioneringen av
157 högre utbildning ska finansieras. Resurstilldelningen handlar om hur utbildningarna
158 bekostas och hur mycket resurser olika utbildningar ska få men också om hur staten ger
159 lärosäten pengar och hur lärosäten använder pengarna.

160 **5.1 Ersätt utbildningens verkliga kostnader**

161 SFS anser att resurstilldelningssystemet ska vara utformat så att ersättningen för
162 utbildningen motsvarar utbildningens kostnadskrav för att den ska hålla hög kvalitet. En
163 sådan åtgärd är att göra resurstilldelningen deltagandebaserad snarare än
164 prestationsbaserad. På så vis drabbas inte lärosätet och studenterna om andra studenter
165 inte skulle bli godkända på utbildningen, och lärosätets ersättning för utbildningen
166 överensstämmer bättre med den faktiska kostnaden för att utbilda en student. Det skulle
167 också minska ekonomiska incitament till överintag.

168 De utbildningar eller annan verksamhet lärosätet bedriver som finansieras med offentliga
169 medel utöver det reguljära resurstilldelningssystemet måste också beaktas och ska, precis
170 som annan utbildning, inte bli lidande av förändringar i resurstilldelningssystemet.
171 Utbildning som sker i samarbete med externa aktörer får inte leda till urholkning av
172 utbildningsmedel. För forskarutbildningen innebär samma princip att lärosäten ska
173 avsätta så mycket medel att doktorandernas utbildningsmiljö och utbildning är säkrad så
174 länge studierna pågår.

175 **5.2 Ett hållbart och långsiktigt 176 resurstilldelningssystem**

177 Högre utbildning är beroende av ekonomisk långsiktighet för att kunna sätta
178 utbildningskvalitet i centrum. Framtida urholkning av anslagen måste förhindras. Det får
179 därför inte finnas några krav på produktivitetssökning och pris- och löneomräkningen måste
180 motsvara den faktiska kostnadsökningen. För att ytterligare motverka urholkningen av
181 resurser till högre utbildning bör statliga bolag och myndigheter vars främsta syfte är att
182 tillhandahålla varor och tjänster till lärosäten primärt göra det som en service för att
183 underlätta lärosätenas verksamhet. Detta innebär att de inte ska få göra oskäligt överskott
184 på de varor och tjänster som tillhandahålls. Dessutom måste en finansieringsprincip som
185 innebär att staten inte kan ge lärosäten nya uppdrag utan att öka resurstilldelningen
186 omfatta all verksamhet vid lärosätena. På så vis kan nya uppdrag ges till lärosätena utan
187 att deras ekonomiska planering äventyras.

6. Tillträde till högre utbildning

189 Det här avsnittet behandlar tillträdesfrågor vilket innefattar hur studenter antas till högre
190 utbildning. Tillträdessystemet gör skillnad på frågor om behörighet och frågor om urval.
191 Behörighet handlar om vilka kvalifikationer en person måste ha för att kunna antas till en
192 utbildning. Urval handlar om vilka av de behöriga sökande som antas till utbildningen.
193 Inom urvalssystemet finns olika urvalsinstrument som till exempel betyg, högskoleprov och
194 alternativa antagningsformer.

195 6.1 Behörighet till högre utbildning

196 Behörighetsnivån för en högre utbildning måste kunna motiveras utifrån vad som krävs för
197 att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven för behörighet ska vara helt nödvändiga,
198 vilket betyder att de ska kunna motiveras utifrån utbildningens mål och innehåll. Kraven
199 ska utformas som uppnådda lärandemål, och får inte vara rituella till sin karaktär. Till
200 exempel ska krav på en viss typ av examensarbete, avgift eller arbetslivserfarenhet inte
201 förekomma, eftersom formen inte i sig utgör en kompetens. De kompetenser som kan
202 tillgodogöras genom en yrkespraktik kan istället beskrivas i termer av uppnådda
203 lärandemål. Lämplighetsprövningar ska inte förekomma eftersom de inte är rättssäkra och
204 riskerar att hindra personer med rätt förkunskaper från att studera. Istället ska urvalet
205 göras utifrån den sökandes kunskaper och färdigheter. Utbildningen ska ge förutsättningar
206 för alla behöriga sökanden att uppfylla utbildningens mål utifrån förkunskapskraven.

207 Behörighetskrav ska beskrivas i termer av grundläggande och särskild behörighet.
208 Utgångspunkten är att all högre utbildning kräver grundläggande behörighet vilket
209 innebär att en presumtiv student ska ha godkänt betyg i ett antal särskilda
210 gymnasiekurser eller ha bedömts inneha motsvarande kompetens. Vid sidan av
211 grundläggande behörighet kan det finnas utbildningar som kräver särskild behörighet
212 vilket är ytterligare kompetenskrav utöver den grundläggande behörigheten. Särskild
213 behörighet ska beskrivas i områdesbehörigheter för att sökande lätt ska kunna överblicka
214 behörighetskraven.

215 SFS anser att alla som har rätt kompetens ska få tillträde till högre utbildning, oavsett
216 vilket utbildningssystem en har studerat inom och oavsett om en haft möjlighet att studera
217 inom högre utbildning. Alla sökande ska ha rätt att få formella utbildningsmeriter, till
218 exempel utländska betyg, validerade för att bli behöriga till svensk högre utbildning. Alla
219 sökande ska också berättigas en bedömning av deras reella kompetens (det vill säga
220 kompetens från arbetsliv, icke-formell utbildning och informellt lärande) och om
221 kompetensen motsvarar grundläggande eller särskild behörighet. Bedömningarna ska
222 uttryckas så att de kan användas till att söka olika utbildningar inom det ordinarie
223 antagningssystemet. Därför ska det också finnas rättssäkra nationella kriterier och rutiner
224 för bedömning av reell kompetens.

225 Den grundläggande behörighetsnivån ska harmoniseras med examensmålen för gymnasiet
226 samtliga program. SFS anser att det är statens ansvar att utbildningskedjan hänger ihop
227 och att det inte uppstår glapp mellan gymnasium och högskola. Även om inte alla
228 gymnasieutbildningar behöver ge alla områdesbehörigheter ska alla gymnasieprogram ge

229 grundläggande behörighet. Annars kan studenters gymnasieeval utestänga dem från högre
230 utbildning med konsekvenser för akademins öppenhet och representativitet.

231 SFS anser att behörighetskraven på avancerad nivå ska vara utformade så att sökande
232 med olika kandidatutbildningar kan antas, om inte specifika förkunskaper krävs. Det
233 innebär att en examen på grundläggande nivå i normalfallet bör ge behörighet till program
234 på avancerad nivå även inom närliggande ämnesområden där studenterna har tillräckliga
235 förkunskaper för att klara av utbildningen. Behörigheten till avancerad nivå ska spegla att
236 kunskaper och färdigheter inom högre utbildning ska vara generella.

237 Den som har avlagt examen på avancerad nivå eller har motsvarande kvalifikationer ska
238 vara behörig att söka forskarutbildning inom sitt ämnesområde. Eftersom
239 forskarutbildning i normalfallet också är en tjänst och den som antas till forskarutbildning
240 normalt ska anställas, måste antagningen också pröva om den sökande uppfyller kraven för
241 en doktorandtjänst. Doktorandplatser måste utlysas öppet och bedömning ske mot en tydlig
242 beskrivning av programmet och tjänsten. Det ska vid utlysning av forskartjänst alltid vara
243 tydligt om tjänsten avser en licentiatexamen eller doktorsexamen.

244 SFS anser att en behörighetsgivande förutbildning, till exempel ett basår, ska kunna ge en
245 garanterad plats vid någon av de utbildningar som förutbildningen ger behörighet till.
246 Behörighetsgivande förutbildning är ett viktigt verktyg för att bredda rekryteringen till
247 vissa utbildningar.

248 **6.2 Urval till högre utbildning**

249 Urvalssystemets syfte är att välja vilka studenter som antas när det är konkurrens om
250 utbildningsplatser i en utbildning. Det är viktigt att urvalet till högre utbildning uppfattas
251 som legitimt av samhället, oavsett vilket antagningssystem som används. Därför måste
252 systemet vara transparent, förutsägbart och rättvist.

253 För att uppfattas som legitimt ska urvalssystemet vara konkurrensbaserat och utgå från
254 studenternas meriter. Separata antagningskvoter för avgiftsbelagda studenter är något
255 som SFS vänder sig starkt emot. För att kunna anta personer med olika bakgrund,
256 erfarenheter och typer av meriter behövs flera olika urvalsinstrument. Utfallen i ett
257 konkurrensbaserat system med olika urvalsinstrument är inte jämförbara. Eftersom
258 systemet inte kan ta hänsyn till individers olika förutsättningar att skapa sig
259 konkurrensfördelaktiga meriter, ska alla urvalsinstrument vara kostnadsfria för den
260 sökande. Detta skapar en förutsägbarhet i urvalssystemet.

261 Trots det anser SFS att ett konkurrensbaserat system med flera sätt att mäta meriter är
262 det mest rimliga att använda sig av givet den stora mängden utbildningsplatser,
263 studieorter, utbildningar och sökande. Urvalsprocessen ska syfta till att anta de med bäst
264 meriter, men utbildningsplatserna ska fördelas mellan urvalsgrupperna på ett sätt som
265 främjar breddad rekrytering.

266 Betyg från gymnasiet ska vara ett viktigt urvalsinstrument. Betygsmeriternas pålitlighet
267 bygger på att betygen är tydligt målrelaterade och att examinationen i gymnasiet är
268 rättssäker. Eftersom urvalet ska bygga på att lika meriter värderas lika, ska betyg från
269 kompletterande gymnasial utbildning, till exempel Komvux, värderas lika som ordinarie
270 gymnasiebetyg. Alla gymnasiebetyg ska ha lika meritvärde för att göra systemet

271 transparent, effektivt och för att undvika att i onödan styra studenters studieval. Därför
272 anser SFS att det inte ska finnas meritpoängssystem.

273 SFS anser att högskoleprovet är ett viktigt instrument för att bredda urvalet till högre
274 utbildning, framför allt för personer utan konkurrenskraftiga gymnasiebetyg.

275 Högskoleprovet ska vara ett studiefärdighetsprov som prövar färdigheten för studier
276 utifrån studentens kunskaper. Provet ska anpassas för att på ett relevant sätt undersöka
277 studiefärdighet för det stora utbudet inom högre utbildning. Högskoleprovet behöver vara
278 en möjlighet för alla. Det kan åstadkommas genom att erbjuda samma möjligheter till
279 pedagogiska stödåtgärder vid högskoleprovet som antagna studenter kan få. Det ska inte
280 heller finnas några avgifter knutna till högskoleprovet.

281 På vissa utbildningar behövs särskilda prov, så kallat alternativt urval, för att mäta
282 relevanta förkunskaper. Sådana prov ska göras så rättssäkra som möjligt, till exempel
283 genom att anonymisera dem. SFS anser att urval i form av lottning, löpande urval eller
284 öppen antagning med urval senare under utbildningen är resursineffektiva och
285 oförutsägbara.